

قلب فرهنگی تفریحی تهران در سعدآباد می تپد

مجموعه فرهنگی تاریخی سعدآباد ابزاری برای مدیریت بزرگ فرهنگی در کشور است.

مانند کاخ ملت و کاخ سبز به نمایش درآمد و برخی دیگر با توجه به ویژگی بنا، تبدیل به موزه شدند.

چند سالی است که کارگزاران سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری برای مجموعه سعدآباد طرح هایی نو درمی اندازند و برنامه هایی جذاب ترتیب می دهند که حجم بازدیدکنندگان را به مراتب افزایش داده است. همه ساله به ویژه در اسفندماه کارکنان وقت سرخاراندن ندارند. ضمن اینکه به سبب ازدحام و رشد روزافزون مراجعان تمامی تعطیلات نوروزی فروردین در آماده باش هستند و حجم مراقبین، راهنمایان نیز چندین برابر معمول می شود تا پاسخگوی حجم این ازدحام باشد.

بخش عمده ای از این اقبال گسترده البته به سبب برنامه ها و رویدادهای متنوع فرهنگی - تفریحی است که مدیران مجموعه ترتیب می دهند تا از مزیت های مجموعه به نحو کاملی بهره برداری شود و زمینه های رشد اوقات فراغت بارور گردد. کوچه های منتهی به مجموعه سعدآباد تا کیلومترها پشت در پشت خودروهای پارک شده را پذیراست. این نشان از آن دارد که تهران تا چه اندازه نیازمند توسعه فضاهای اینچنینی برای پر کردن اوقات فراغت است. در این مجموعه چه برنامه هایی در جریان است؟ با حسن محسنی سخنگوی سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری و سرپرست مجموعه فرهنگی تاریخی سعدآباد و نیاوران به گفت و گو نشستیم. محسنی تاکید دارد که موضوعاتی چون گردشگری از اساس فرابخشی هستند و بیش از ۱۷ نهاد با آن سروکار دارند که این سازمان یکی از این نهادهاست. ناگفته پیداست که بدون کمک و همکاری سایر نهادها امکان خدمات رسانی بهینه به گردشگران چندان ساده نیست.

مجموعه فرهنگی تاریخی سعدآباد این روزها نقشی فراتر از یک موزه ایفا می کند و به سبب چند ویژگی بارز به تدریج پیشانی گردشگری پایتخت و چه بسا کشور می شود. این مجموعه ای بزرگ است که تمامی رویدادهای تاریخ معاصر ایران را روایت می کند. اگر اصفهان و یزد با آن بافت قدیمی و تاریخی در زمره یکی از کم نظیرترین شهرهای کشورمان درآمده اند، این پهنه ی مملو از درختان سر به فلک کشیده سپیدار و سرو - که با کوه های البرز، گلابدره و ولنجک همسایه است - به تنهایی می تواند بسیاری از خلأهای گردشگری و اوقات فراغت پایتخت را برای گردشگران داخلی و خارجی پر کند.

جای امیدواری است که درختانش هنوز برافراشته و از ناخنک های برج سازان مصون مانده اند. همین ویژگی هاست که برای نسل قدیم و جدید، رگه های بکری از تهران قدیم را پیش رو می گذارد و رویدادهای متعدد تاریخی را در ذهن شان بازسازی می کند. اینجا زمانی مهم ترین تصمیمات مملکتی گرفته می شد. شاهان قاجار، سعدآباد را محل استقرار و سکونت تابستانی و ویلاقی خود برگزیده بودند و پس از کودتای ۱۲۹۹ خورشیدی، در وسعتی تازه و الحاق باغ های مختلف به اقامتگاه تابستانی پهلوی اول اختصاص یافت. در آن زمان کاخ و کوشک هایی به مناسبت های گوناگون در جای جای این پهنه برتافته از درختان کهن و سپیدار و سرو، به فاصله ای از بازمانده بناهای قاجار سربرآوردند. در دوره پهلوی، ۱۸ کاخ کوچک و بزرگ در سعدآباد ساخته شد که هریک سرشار از هنر و ذوق معماری ایرانی بود. تمامی این مجموعه پس از انقلاب اسلامی موزه شده اند. برخی از عمارت ها به شکل کاخ موزه، همان طور که بود

ای برای حضور بیشتر گردشگران خواهد شد. روابط عمومی این مجموعه برنامه های متنوعی را تدارک دیده است. مجری عکس ها، نقاشی و فیلم های کوتاه خواهیم بود و فراخوانی برای پهن کردن سفره های متنوع هفت سین که بازگوکننده ویژگی های اقوام و گوناگونی های آنان باشد. یکی از کارهای جدید امسال گشایش موزه آشپزخانه سلطنتی است مکانی که تا پیش از این سال ها متروکه و انبار اجناس متعدد مجموعه بود و حالا تصور می کنیم یکی از پربازدیدکننده ترین مکان های سعدآباد باشد. در تجهیز این موزه فناوری های نوین، صوت و نور را به کار گرفتیم. حتی شکل و شمایل آشپزهای سلطنتی همراه با فضای کاری آن زمان را بازسازی کرده ایم.

موزه ظروف سلطنتی پس از ۱۴ سال در دهه فجرسال گذشته حیات مجدد خود را آغاز کرد و طی یک سال گذشته به تدریج و به مناسبت های مختلف به سالن های نمایش این موزه اضافه شد. موزه سلاح های دربار در دو طبقه

• با توجه به اینکه ساختار کاخ موزه های سعدآباد بازتاب دهنده دوره های مختلف تاریخی است، این مجموعه در برنامه های شما از چه جایگاهی برخوردار است؟

محسنی: مجموعه سعدآباد و نیاوران ویرتین و پیشانی برنامه های راهبردی سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری هستند. این محوطه عظیم می تواند ابزاری کارآمد برای مدیریت بزرگ فرهنگی باشد. اتفاقی را که در پی اش هستیم مقوله مدیریت فرهنگی است. سعدآباد و نیاوران در برنامه های راهبردی سازمان جایگاهی یگانه دارند و به آن فراتر از یک موزه صرف می نگریم. مدیریت فرهنگی برای این دو مجموعه پرطرفیت باید این هنر را داشته باشد تا ضمن بهره گیری از داشته های آن، تازه ترین دستاوردهای روز دنیا را در عرصه موزه داری به خدمت بگیرد.

همان طور که در اهداف سازمان دیده شده است و مهندس بقایی نیز بر آن تاکید دارد مجموعه سعدآباد لازم است به موزه تاریخ معاصر ایران تبدیل شود. همان طور که کاخ گلستان به عنوان موزه قاجار و کاخ نیاوران به عنوان موزه تاریخ انقلاب تعریف شده است.

سخنگوی سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری:

مجموعه فرهنگی تاریخی سعدآباد لازم است به مکان های علمی، تاریخی و نیز پژوهشی تبدیل شود و سعدآباد باید تاریخ تحلیلی ایران را ترسیم کند و به قلب فرهنگی کشور تبدیل و به بسیاری از نیازهایی از این دست پاسخگو باشد

نیز از دیگر جاذبه ها برای بازدیدکنندگان خواهد بود. در جشنواره نوروزی سعدآباد نیز هر شب با حضور هنرمندان اوقات فرح بخش و خاطره انگیزی برای شهروندان و بازدیدکنندگان از این مجموعه فراهم آورده ایم.

امسال بخش های جدیدی به موزه ظروف سلطنتی افزوده شده است. بیش از ۷۰ هزار ظرف سلطنتی وجود دارد که برخی از آنها از مخازن بیرون آمده و به نمایش درخواهند آمد. در میان صدها اثر موزه ای موجود در کاخ ملت سعدآباد، سرویس کامل ظروف غذاخوری در اتاق پذیرایی طبقه همکف این موزه هر بازدیدکننده خوش ذوقی را به خود جلب می کند. این ظروف ساخت کارخانه رزنتال آلمان است. ظرف های رزنتال مورد استقبال خانواده های ثروتمند و سلطنتی قرار می گرفت، به مناسبت ایام دهه فجر موزه ظروف سلطنتی، نمایشگاهی از "نادیده های ظروف سلطنتی" شامل تعداد ۱۵۰ قطعه از ظروف سلطنتی شامل سرویسهای غذاخوری، قهوه خوری و چای خوری که تعدادی از آنها با آرم شیر و خورشید و به سفارش نخست وزیری حکومت پهلوی و تعدادی دیگر نیز با آرم سلطنتی به سفارش وزارت دربار اسبق ایران، در معرض نمایش قرار گرفت. واحد برنامه ریزی و پژوهش مجموعه طرح های متنوع دیگری را در دست تهیه دارد. برای نمونه مردم به هرحال با تلفن همراه عکاسی می کنند و تصمیم داریم این کار را هدف مند کنیم. بازدیدکنندگان می توانند هر سوژه ای را که با تلفن همراه عکس می گیرند پس از خروج در کامپیوتری خالی کنند و در مسابقه شرکت کرده و جایزه بگیرند.

• پس از اینکه سعدآباد روایت گر تاریخ معاصر شد قرار است چه اتفاقی بیافتد؟
محسنی: تاریخ معاصر باید با شیوه های جدید و نوین و منطبق با استانداردهای روز روایت شود. کاخ موزه های سعدآباد حالا ردپایی ارزشمند از مطالعات تاریخ گذشته اند. کسانی که به مجموعه سعدآباد می آیند لزوماً به دنبال دیدن صرف گالری یا موزه نیستند و نقشی فراتر مد نظر دارند. این مجموعه لازم است به مکان های علمی، تاریخی و نیز پژوهشی تبدیل شود و سعدآباد باید تاریخ تحلیلی ایران را ترسیم کند و به قلب فرهنگی کشور تبدیل و به بسیاری از نیازهایی از این دست پاسخگو باشد. این برآیند نگاه فرهنگی سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری به دو مجموعه سعدآباد و نیاوران است و هدف آن است تا مردم از اقصای مختلف هنگامی که وارد می شوند با رضایت خارج شوند.

• چند سالی است که در روزهای خاص چون نوروز هزاران نفر از دورترین نقاط کشور به این مجموعه جذب می شوند. چه برنامه هایی برای نوروز امسال تدارک دیده اید؟

محسنی: مجموعه سعدآباد در ایام نوروز روزهای بسیار شلوغی را تجربه می کند که از تهران و شهرستان های مختلف می آیند و حجم خدمات چند برابر از هر لحاظ خواهد بود. در مواردی از نیروهای سازمان کمک می گیریم و تعداد راهنماها چند برابر می شود. موزه ملت یکی از پربازدیدکنندگان است و در چند نوبت کار می کند.

تعداد بازدیدکنندگان همه ساله رو به افزایش است. لازم به یادآوری است که درآمد سالانه مجموعه تنها از فروش بلیت ۳/۵ برابر در سال ۸۹ رشد داشته است. ضمن اینکه امسال نیز برنامه های متنوعی را برای نوروز تدارک دیده ایم که زمینه

موزه صنایع دستی معاصر

کاخ موزه ملت

هنوز به معرض دید عمومی درنیامده باشد. محسنی: یکی از نخستین هدف گذاری های مدیریتی من بازدید از انبارها بود، اشنایی متعددی وجود دارد که بسیار دشوار است اگر تصور کنیم همه را بتوان در آن واحد به نمایش گذاشت. گاهی اوقات فضای نمایش برای بسیاری از اقلام فراهم نیست. اما رویکردی تعریف شده است که در ایام دهه فجر تجربه خوبی بود و توانستیم روند نمایش اشیاء در انبارها را به طور دوره ای تعریف کنیم. تنها در موزه هنرهای معاصر بیش از ۲۰۰۰ تابلو وجود دارد که با انبارگردانی، تابلوها به طور دوره ای به نمایش درمی آید. در یکی از انبارهای سعدآباد آپارات های بزرگ و عتیقه ای وجود داشت که برای موزه سینما ارسال می شود و بسیاری از اقلام را می توان در مکان های دیگر به امانت داد. موزه مردم شناسی سمنان نیز کاملا تجهیز شده است تا برخی از اقلام سعدآباد را پذیرا باشد. سیاست دیگری را که در سال آینده خواهیم داشت برپایی نمایشگاه های استانی است تا مجموعه سعدآباد در کانون توجه استان ها قرار بگیرد.

• پیش روی برخی کاخ موزه ها صف های طولی شکل می گیرد چه تحلیلی از اقبال مردم به کاخ موزه های سعدآباد ارائه می دهید؟ محسنی: یکی از برنامه های شاخص مدیریتی در این مجموعه افکارسنجی و تحلیل محتوای حضور بازدیدکنندگان برای ارائه خدمات بهتر است. اینکه نوروز نقطه اوج حضور مردم است و چرا برخی به بخش های خاص این مجموعه علاقه نشان می دهند نیازمند بررسی جامعه آماری است. با بررسی جامعه آماری می توان شاخص هایی برای توسعه گردشگری در این مجموعه تعریف کرد. این اتفاقی است که در سال آینده به طور جدی تر به دنبال آن هستیم تا ظرفیت ها را بیشتر بشکافیم و در این زمینه به طور علمی و کارشناسی برنامه ریزی خواهیم کرد. وقتی ادعا داشته باشیم که در اینجا قرار است کار مدیریت فرهنگی صورت بگیرد، پیش نیاز آن آگاهی از نظرات افکار عمومی است که در هر امر راهبردی باید تحلیل محتوا داشت.

• در مخازن و انبارهای مجموعه سعدآباد چه خبر است؟ به هرحال به نظر می رسد با توجه به گستردگی موضوعات این مجموعه، اجتناسی

بازدیدکنندگان نوروزی در محوطه سعدآباد

محسنی: فرآیند معرفی داشته‌های مجموعه سعدآباد و بخش عمده‌ای از کاخ موزه‌ها به شکل لوح فشرده هم اکنون در جریان است و بازدیدکنندگان می‌توانند آن را تهیه کنند. موارد نرم افزاری شامل طراحی‌ها و انیمیشن‌ها انجام شده است و توسعه این کار در دستور کار قرار دارد.

• **بخش خصوصی چگونه در بهره‌برداری از این مجموعه مشارکت دارد؟**

محسنی: یکی از سیاست‌های اصلی در اداره سعدآباد و نیاوران واگذاری فعالیت‌ها به بخش خصوصی است و معمولاً در انتهای بهمن ماه قراردادها به اتمام می‌رسد. امسال شرکت حامیان میراث فرهنگی وظیفه واگذاری امور به بخش خصوصی را برعهده دارد. فعالیت ما تنها به فضاهای گذشته محدود نیست و با توجه به گستردگی مجموعه، استفاده از فضای بهره‌برداری جدید را مد نظر داریم.

در این خصوص ظرفیت‌های گوناگون برای توسعه رویدادهای فرهنگی با مشارکت بخش خصوصی حرفه‌ای تعریف شده است.

یکی از سیاست‌های دیگر نمایش اشیای تاریخی سعدآباد در هفته‌های فرهنگی ایران در خارج از کشور است. هم‌اکنون اشیایی از کاخ موزه‌های سعدآباد در ایتالیا و پراگ به نمایش درآمده‌اند و به تازگی ترکیه میزبان هجدهمین موزه سیار سعدآباد بود و طی آن خط و نگارگری ایران شامل: تابلوهای خوشنویسی استاد میرعمادالحسنی قزوینی و محمدحسین تبریزی، تابلوهای مینیاتور استاد حسین بهزاد، استاد محمود فرشچیان، تعدادی از نقاشی‌های دوره قاجار از جمله آثار استاد کمال‌الملک، یک نقاشی از دوره صفویه منصوب به محمد زمان و نیز زیورآلت ترکمن به نمایش گذاشته شد. در یک کار بزرگ هم در دهه فجر در موزه هنرهای زیبا آثار منحصر بفردی از پرویز تناولی و سزار بالداچی به نمایش درآمد که تعریف این رویدادها همراه با اطلاع‌رسانی تا حدود زیادی کمک کرد تا این آثار در انبارها محبوس نمانند و بتوانیم به نحوی به معرفی میراث فرهنگی کشورمان کمک کنیم.

• **چطور می‌توان کاخ موزه‌های سعدآباد را با فناوری‌های امروزی درآمیخت، مثلاً تورهای مجازی در اینترنت راه‌اندازی کرد و طرحی نو در انداخت؟**